

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
HUZURIDAGI KASBIY TA‘LIM AGENTLIGI
KASBIY TA‘LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI**

**O‘RTA MAXSUS VA KASBIY TA‘LIM TASHKILOTLARI PEDAGOG
KADRLARINI ATTESTATSIYADAN O‘TKAZISH UCHUN
ASALARICHILIK ASOSLARI FANIDAN MALAKA TEST SINIVI
TOPSHIRIQLARI SPETSIFIKATSIYASI**

Toshkent – 2026

O‘RTA MAXSUS VA KASBIY TA‘LIM TASHKILOTLARI PEDAGOG KADRLARINI ATTESTATSIYADAN O‘TKAZISH UCHUN ASALARICHILIK ASOSLARI FANIDAN MALAKA TEST SINIVI TOPSHIRIQLARI SPETSIFIKATSIYASI

I. Maqsad

Mazkur test varianti tafsilotining maqsadi kasbiy ta‘lim fanlarini bilish darajasini baholashning malaka toifalarini berish test tizimi doirasida Asalarichilik asoslari fani talabgorlarining bilim darajasini aniqlash va sertifikatlash uchun qo‘llaniladigan test varianti formati (topshiriqlar soni, turi, vaqt me‘yori), fan mazmuni tarkibi, kognitiv ko‘nikma darajalari, baholash mezonlari va talabgorlarning tayyorgarlik darajasiga qo‘yiladigan talablarni belgilashdan iborat.

II. Me‘yoriy asoslar

1.O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 17-sentabrdagi **“Maktabgacha, umumiy o‘rta, o‘rta maxsus, professional va maktabdan tashqari ta‘lim tashkilotlari pedagog kadrlarini attestatsiyadan o‘tkazish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 572-sonli Qarori.**

III. Baholash qamrovi: mazmun sohalari

Asalarichilik asoslari

1. Asalari oilalarining biologiyasi
2. Asalarilarni oziqlanirish va ozuqa manbalari;
3. Asalarichilik asoslari;
4. Asalarida uchraydigan kasllar ;
5. Asalarichilikda naslchilik ishlari;
6. Asalarichilikda ishlatiladigan uskunalar.
7. Asalarilar sistematikasi

IV. Baholanadigan mazmun sohalar va konstruktlar

T/r	Mazmun sohalar	Konstruktlar	Ulushi (%)	Testlar soni
1	Asalari oilalarining biologiyasi	<p>Ona arining biologiyasi: Uzunligi va og'irligi me'yorlari, qorin halqachalari soni, tuxum naychalari soni, ishchi arisiz yashash muddati, tuxum qo'yishni boshlash davri. Ishchi arilar: Tanasining o'rtacha uzunligi va og'irligi qorin halqachalari soni. Uyaning dastlabki ishlari (tozalash, issiqlikni saqlash) Himoya vazifalari</p> <p>Erkak arilar (trutni). Biologik tuzilishi, Ishchi arilarga nisbatan og'irligi, Koloniyadagi vazifasi, Arilarning funksional bo'linishi: Yosh bo'yicha vazifalar taqsimoti, Qidiruvchi (razvedkachi) arilar signallari.</p>	25%	10 ta
	Asalarilarni oziqlanirish va ozuqa manbalari	<p>Asal va sharbat manbalari: O'simliklarning nektarlik darajasi, Ozuqa turi bo'yicha manbalar</p> <p>Shakar sharbati tayyorlash: Sovitish harorati me'yor, Shakar ulushi foizi, Kuzgi oziqlantirish uchun retseptlar. Xamirsimon oziq: Tog' asali va qand nisbati, Tayyorlash usuli. Kobalt qo'shiladigan sharbat: Kobaltning ari oilasiga ta'siri, Kuchsiz oilalarni mustahkamlashdagi rolini bilishi.</p>	7.5%	3 ta
	Asalarichilik asoslari	<p>Propolis tarkibidagi makro va mikro elementlar, fermentlar va biologik faol moddalar, propolisning asalarichilikdagi ahamiyati, zahar tarkibi va xususiyatlari, eng samarali zahar olish usullari, zaharni yig'ish sharoitlari va uskunalar, asalarining turlari: ona ari, ishchi ari, erkak ari, Uyaning asosiy qismlari bilishi</p>	20%	8 ta

2	Asalarida uchraydigan kasllklar	Asalarilarda uchraydigan kasalliklar: Asalarilarda qanday kasalliklar uchrashi, Asalarilarning nafas olish organlari kasallik bilan zararlanishi, Yuqumli va Yuqumsiz kasalliklar bilish, Amerika chirish kasalligi qaysi mavsumda ko'p uchrashi, Amerika chirish kasalligi qanday kasallik ekanligi haqida ma'lumotga ega bo'lishi	12.5%	5 ta
	Asalarichilikda naslchilik ishlari	Zotlar haqida umumiy ma'lumot: Aborijen zotlar ta'rifi, Italiyan, Ukraina cho'l, O'rta rus zotining xususiyatlari. Ona arining naslchilik funksiyasi: Tuxum qo'yish boshlanishi, Bir sutkada qo'yiladigan tuxum soni, Nasl sifatiga ta'sir etuvchi omillar, Zotlarning biologik ko'rsatkichlari, Og'irlik me'yorlari, Rang xususiyatlari, Moslashuv darajasi, mahalliy zotlarning belgilari: Rangi, Iqlimga mosligini bilishi	7,5 %	3 ta
4	Asalarichilikda ishlatiladigan uskunalalar	Bahorgi tekshiruv: Qachon o'tkaziladi, Ob-havo talablari, Uyaning ichki holatini baholash, Uya tag qismini tozalash: Sababi va ahamiyati, Tozalash vaqti. Koloniya kengaytirilishi: Ichki hajmni qachon oshirish, Rom qo'shish qoidalari, Ko'chirish (perenos), Romlar orasiga qo'yiladigan ponalar o'lchami, Ko'ch paytida silkinishni kamaytirish usullari, Qishlashga tayyorlash: Zarur oziq miqdori, Uyani yopish va shamollatish malakasiga ega bo'lishi.	15 %	6 ta
6	Asalarilar sistematikasi	Asalarilar sistematikasi: Asalarilar tanasining tuzilishiga qarab qanday tipiga kiritish yo'llari, Bu tipning hasharotlar sinfiga mansubligini aniqlash, Asalarilar hayvonot olamida tip, sinf, oila avloq ,tur kabi terminlarni bilishi lozim.	12,5%	5 ta

V. Baholanadigan kognitiv ko'nikmalar va taqsimoti

T/r	Kognitiv daraja	Izohi	Ulushi (%)
1.	Bilish	Fanga doir nazariy ma'lumotni, atama va qoidalarni eslab qolish, tushunish, nazariy jihatdan tahlil qila olish	20
2.	Qo'llash	O'zlashtirgan nazariy bilim va tushunchalarni yangi kontekstlarda (ta'limiy, muammoli vaziyat va pedagogik-psixologik holatlarda) ishlata olish	60
3.	Mulohaza qilish	Muayyan faktlar, dalillar va normalarni mantiqiy bog'liq tarzda tahlil qilib, jarayonlarning ketma-ketligini farqlab, vaziyatni analiz qilib, xulosalar chiqara olish	20

VI. Test turlari va taqsimoti

T/r	Test turi	Izohi
1.	Y1	To'rtta variantdan bittasi to'g'ri bo'lgan muqobil javobli yopiq test
2.	Y2	Tartiblangan bir nechta javoblardan to'g'rilarini topishni talab qiladigan muqobil javobli yopiq test
3.	Y3	Moslashtirishni talab qiladigan yopiq test
4.	Y4	Gap yoki jarayonlarni to'g'ri ketma-ketlikda joylashtirish talab etiladigan yopiq test

VII. Baholash mezoni va ajratilgan vaqt

Test topshiriqlari umumiy 80 ball bilan baholanadi.

Har bir to'g'ri javob 2 ball, noto'g'ri javob esa 0 ball bilan baholanadi.

Test topshirig'ini bajarish uchun 80 daqiqa vaqt me'yori belgilanadi.

VIII. Imtihon tartibi

Taqiqlangan vositalar: imtihon vaqtida mobil telefon, aqlli soat, planshet yoki elektron eslatmalardan foydalanish qat'iyan man etiladi.

Axloq va intizom: nusxa ko'chirish, yordam so'rash yoki yordam berish, imtihon davomida gaplashish, ruxsatsiz chiqish kabi holatlar taqiqlanadi.

Nazoratchi qoidabuzarlikni aniqlaganda, uni rasmiylashtirib, tinglovchini testdan chetlashtiradi va natijasi bekor qilinadi.

IX. Tavsiya etilgan adabiyotlar

1. B.A. Qaxramonov, A.I. Isamuhamedov - Asalarichilik asoslari Toshkent 2016 y.
2. B.A. Qaxramonov, X.A.Donaev,A.I. Isamuhamedov, F.Ye.Safarova - Asalarichilik asoslari Toshkent: “Xalq nashriyoti” 2022 y.
3. D.R.Jo‘rayeva - Asalarichilik(100 kitob to‘plamiAgrobank 86-kitob) Tasvir 2021y.
4. Isamuxammedov A.I., Nikadanbaev N.K, Asalarichilikni rivojlantirish asoslari-Toshkent: “Sharq”,2013.
5. Qaxramonov B.A., Safarova F.Ye., Isamuxammedov S.Sh., Donaev X.A., Ergashev X.B. Asalarichilik asoslari. Toshkent- 2021

**Eslatma: test topshiriqlari mazmuni tavsiya etilgan adabiyotlarda aks etgan mazmun, tamoyil va yondashuvlar bilan moslashtiriladi, ammo test topshiriqlari to‘g‘ridan - to‘g‘ri manbalardan olinmaydi. Malaka sinoviga tayyorgarlik ko‘rish jarayonida tavsiya etilgan adabiyotlar eslab qolish manbai sifatida xizmat qilishdan ko‘ra, umumiy kasbiy tayyorgarlikni mustahkamlashga qaratilgan.*